

Чеди чылдың үшкү чылында ЧОНГА ТӨЛЕПТИГ БАРААН БОЛУР

Партия чырыдышыкынында

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Коммунистерни быжыглаан

КОММУНИСТЕР КИЧЭЛИНДЕ
Улут-Хем районун «СЭКП XX съездин» колхозта партия организациясы СЭКП ТК-нын «Амгы уенин байдаларында партия пропагандаларын сорулгаларынын дугайында» доктаалын боттандырышсаан, 1960 — 1961 өөредилге чылында партия чырыдышыкынын ажылы ажилдер талазы-биле чамык ажилдарын кылган. Ам мыза 32 дынакчылык экономика өөренир бөлгүм ажилдар турар. Дынакчыларнын чамыктары кичээл үсөйи кызыкмак өөренип, экономика талазы-биле чугула билгилерин шигээдиш ап турар. Ынчалза-даа ук бөлгүмү эртен күзүн организастап тургузарды дынакчыларнын билгинин денелени, эки-туразын барымдалаваанымдан ам үеде кичээл үзүп турарларнын саны дынакчыларнын ден кезинден хойу бооп турар.

КИНОНУ БАЗА АЖЫГЛА...
Чөөн-Хемчик районун Баян-Талада чеди чыл школазынын коллективинде өрткен чылдын ноябрда тургускаан, партия төөгүзүн өөренир бөлгүм кичээлин организастыг өрттирип, үзүктөл чок чорудуп турар. Ук бөлгүмде башкылар, ажилчынар болгаш өске-даа шупту 27 кижичи өөренип турар.

Бөлгүмүнчү пропаганда эш Д. Каддар-оол кичээли солун, билдингир кылдыр өрттирип турары-биле дынакчыларнын кичээлге сонуургалы белик. Кичээл саанында-ла баштайгы 15—20 минутада чурттуу иштинге болгаш даштыкы чурттарда болушкунарынын дугайын эш Каддар-оол дынакчыларга чугаалап бээр.

Бистин коммунистерни иштинден 20 ажыг кижичи мал ажылында доктаамал быжыглаттыган. Эштер Дартыны, Серен, Кара-оол олар өрткен чылдын соок-ширини кижичи-нында бестин боттарынын кадарган хойларынын чаш төлүн барык менди камгалап ап, өскелерге боттарынын мурунжы үелер-чижээр көргүскенер.

Чамдык хойжулар, оон иштинде эштер Улут-Барак, Мылаан ышкы коммунистер бестин ажаллаан чогуу үезинде септен албаан болган нар. Оларын септөө талазы-биле кыш ууур чөмчөг алыр уjurга колхозтун баштаар чери таварыш турар.

Кичээл үзүктүлеринын аразында коммунистер эштер Х. Дадар-оол, Я. Балчы-оол, Д. Чыбыл болгаш өскелер-даа. Ол ышкы элөөн каш комсомолчулар база кичээл үзүп турар. Болунун политиктиг билгин үзүктөл чок бедилери коммунистерге Устав негеделин болгай. Ынчангаш бо коммунистер болгаш комсомолчулар кичээл үзүп туруп бээрге, келжигүн эвес чамык активчи эш-өөрлөр кичээл үзөөрге олардан кандыг айтарыгы салып болуруу?

Өөренип турар темаларга хамаарышкан бар чүдүлери четче, чөп ажыглаар дээш бугу хөмчөглерин ап турар. Чижээ, ССР-ге коллективизация дугайында темага холабаштыр М. Шолоховтун «Андарган кур чер» деп номун номчулушсаан, кинонун көргөн бис. Бо чорук дынакчыларнын ханы билгини алырынга улут дузалыг бооп турар.

Партия чырыдышыкынын бөлгүмнери-биле чергелештир үстүдө айтыкан төөгүлүг документаларын районун ажыктыч чоннарынга 12 агитколлективте бактап турар 300 ажыг агитаторлар база таныштырып турар. Оон-биле кады партия райкомунун чыныга лекторлар бөлгүмүн келжигүнери Чувуел хуралдын Меделелин болгаш Кийгырыл таныштырар талазы-биле база биче эвес ажилдарын кылган. Лекторларнын иштинден эштер Н. Найдын, М. Берзина болгаш өске-даа чамдык эштер эки ажыглап турар.

Коммунистер эштер Одай-оол, Айыш, Серен олар кыштаглаашкында чедишкенин белектенген. Оларнын түгү бүтүзү-ле 10—13 тонна ситен боттарынын күжү-биле кезин, кажаларынын септелгезин үелериги дооскан турганнар.

Келээ ажыл-агыйын улам ынай хөжүлөр дугайында СЭКП ТК-нын январь Пленумунун иштиндерин, эш Н. С. Хрущевтун чугаазын танышышсаан, колхозчу малчынар кыштаглаашкынын организастыг чорударыне күженишкенин улам-на улуту-биле салып турарлар. Колхозтун 131 кезек одарларга кышпак турар малынын нити байдалы амгы үеде эки. Бугу кыштаглаарга сөөлгү хуңерге чедир хураганнаан 1100 хойуну чаш төзү бурун алдыган.

Өөренир бооп бижидип алгаш, кичээл үзүп турар коммунистер Уставтын негеделерин күөсетпейн турары ол. Индыг турбуже мында партия организациязын (секретарь эш Дугу-Серен) база комсомол организациязы (секретары эш Сагаан-оол) шак ылыг байдал-биле элпекчи олулары канчап-даа таарышпас.

Партия чырыдышыкынын бөлгүмнеринде коммунист болгаш ажыктыч партияларнын төлөөлекчилеринин Москва Чувуел хуралынын төөгүлүг документаларын өске черлерде аажок хаймышкынын өөренип турар, а эш Аммылан болгаш дугайында чүнү бодап турар ирги?

Партийки пропаганда ажыдардын да чамдык экижишкенин бар тургаа, четпестерин өскербейн өртөр арта чок.

Тес-Хем районун Ленин атыг колхозунун Берг-Дог фермазынга бо чылын 4038 хойлар оолдар. Оларнын 2600 хирезин алтай уксаанын парын дүктүг кошкарларынын үезин-биле тарып боозаткан.

Хойларын ийги олдаашкынын ботандырар дээш мурунжы хойжуларын ап чоруткан хөмчөглеринин түнелинде чамдык коданнарда хойларнын олдаашкынын массалык-биле өгөлөн. Хойжулар Делгер-оол, Кутраа, Хаспаа оларнын коданнарында чаш мал менди доругуп турар.

ТӨӨГҮЛҮГ ДОКУМЕНТИЛЕРНИ ӨӨРЕНИП ТУРАР

16-НЫЧ ОРНУНГА 5

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Чаш малды камгалаарынга

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

СЭКП Бай-Тайга райкомунун чанында марксизм философиянын үнделинерин өөренип бөлгүмү эртен күзүн организастаан. Ук бөлгүмде — 10 кижичи. Бөлгүмү организастаарды дынакчыларнын билгинин денелени болгаш эки-туразын барымдалап тургусушсаан ул бөлгүмүндү кичээл болуп саанында бугу дынакчылар көөп турар.

Колхозта партия организациязынын секретары эш Аммылан бөлгүмүн кичээли үстүп турарын амаала эгинин кижичи ышкыш көрүп олулар. Ону партия чырыдышыкынын бо чугула ажылы чедир үнелеп көрбейн турары ол деп өгөлөн болур. Ынчаарга партия райкомунун пропагандалар болгаш агитация кидини бо байдалды көре турар-ла база амаа олурдуп турар.

Партия чырыдышыкынын бөлгүмнеринде коммунист болгаш ажыктыч партияларнын төлөөлекчилеринин Москва Чувуел хуралынын төөгүлүг документаларын өске черлерде аажок хаймышкынын өөренип турар, а эш Аммылан болгаш дугайында чүнү бодап турар ирги?

Чөөн-Хемчик районун «Большевик» келээ ажыл-агый артелинде партия өзе организастаанын секретары М. Сентилдэринин аргадалар чорун илелешип, келээ корреспондент реляцияга бижээр.

Партиянын бөлгаш чазактын совет школанын мурунча салып турар сорулгаларын амаарында чедишкенин боттандырышсаан бугу-инитин өөредилге фондузу улуту-дузалыг. 1960 чылдан өгөлөн күрөө бюджеттин күсели-биле база колхозтар, кооперация болгаш өске-даа хой-нитин организастаарынын фондундан бугу-инитин өөредилге фондузун тургузар дугайында РСФСР-нин Министрлер Чувуели доктаал хулаас алган.

СУЛА

СИЛОС КУЛЬТУРАЛАРЫ

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Чаш малды камгалаарынга

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

Бир гектарга 3—5 миллион коэффициентиг борбак үнүштүг үезинерин чажар нормалыг тарылга шенелдиз база кылдыган. Эң дээрээ 4 коэффициент болган: бир гектардан «Альбум-3700» — 20,5, «Мильтурм-553» — 3,79 болгаш «Скала» — 19,2 центнер дүжүттү берген.

Суттаттыг черлерге ажуруузынын 6 сорттарын, оон иштинде райончуркан «Грушевская местная» болгаш «Стерлинг» сорттарын шенөөн. Эң аки дүжүттү «Днепропетровская-56» сорт берген, оон ногаан сидос массазынын дүжүтү гектардан 509 центнер ийпекке «Грушевская местная» сорттан оон гектардан дүжүтү 135 центнер ажыг болган. Суттат чок черге тараан сорттардан «Стерлинг» оозаланып үнөгөн.

Бичи орунчурштарга 6 сорттарын шенөө. Сорттар азы-биле дүжүт гектардан 67—127 центнер чедир алдыгылаан. Эң бедик дүжүттү «Алтайский ранний-166» деп сорт болган. 1960 чылда оон дүжүтү «Муромский-136» сорттун гектар саанында-на 30,9 центнер ажыг болган. «Алтайский ранний-166» улут, амданын чимистерин хойну бээр болганы-биле оу ка-бала-биле тарааш, «Муромский-36» сорттан ойталаарын сүмелеш турар бис.

Партиянын бөлгаш чазактын совет школанын мурунча салып турар сорулгаларын амаарында чедишкенин боттандырышсаан бугу-инитин өөредилге фондузу улуту-дузалыг. 1960 чылдан өгөлөн күрөө бюджеттин күсели-биле база колхозтар, кооперация болгаш өске-даа хой-нитин организастаарынын фондундан бугу-инитин өөредилге фондузун тургузар дугайында РСФСР-нин Министрлер Чувуели доктаал хулаас алган.

Хойларын ийги олдаашкынын ботандырар дээш мурунжы хойжуларын ап чоруткан хөмчөглеринин түнелинде чамдык коданнарда хойларнын олдаашкынын массалык-биле өгөлөн. Хойжулар Делгер-оол, Кутраа, Хаспаа оларнын коданнарында чаш мал менди доругуп турар.

ЧАНГЫС ЧЫЛДЫГ СИГЕННЕР

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Чаш малды камгалаарынга

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

Мад чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Чаш малды камгалаарынга

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Чаш малды камгалаарынга

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

МАЛ КЫШТАГЛАШКЫНЫНДА

Чаш малды камгалаарынга

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

ПАРЛАТТЫНМААН ЧАГААЛААРНЫН ИЗИ-БИЛЕ

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Мал чени ситен кылдыр «Лохоский» деп сула, «Омский-10» деп могар болгаш «Новосибирская-1» деп чумиза кирип турар чангыс чылдыг ситенериги суттат чок черге тарып шенөөн. «Могар-10» деп сорт гектардан 41,2 центнер дүжүттү бергеш, сорттарын дээр дүжүттү болган. Өөренип алыр кылдыр могар беле чумиза база тарып шенөөн. 1960 чылда могар «Омский-10» гектардан 17,5 центнер дүжүттү берген. Ынчангаш могар оң ажыктыг ситен болган. Чижээ, «Межегей» союз ону 2200 гектар черге тарааш, малын чөм-биле ханынын шыдаан.

Судан Республиканың чепсектиг күштеринин дээди чөвүлелинин даргазы болгаш премьер-министри генерал-лейтенант Ибрагим Аббудка

Онза умур-дузалыг байдалдар дилегин Силерниң бодунарга шуут кириричче мени албадым.

Конго Республиканың Чөп можунуна, Киву можуда болгаш дурум өзүгүр чазытыч контролонда турар өске-да районнарда чазак алган черлери, а ол ышкыш хуу кирилер чонга эш-чемниң болгаш эм чүүлү-нүн дууламчызын көргүзүр дугайында хей санныг дилегин Кызыл Кресттин болгаш Кызыл Чартык айнык совет нитилелдеринге кириген болгаш кирилериң ам-даа үргүчүлөр турар.

Хей-нитиниң организациялары болур Кызыл Кресттин болгаш Кызыл Чартык айнык совет нитилелдери, делегейиң Кызыл Крестиниң Уставында биниттинген чагай принциптери барымдалаш, конго улустуң дилезн доразн чүлдүгүзүп көргөн болгаш хей-нитиниң дуулазы-биле эмнерин, эш-чемнерин, а ол ышкыш Конго Республикага чүктөриң чедирер 20 чүк машиналарын сатып алырыңа хөрөңгилерни чып алган. Ол чүктөриң Порт-Суданга чедирер кылдыр пароходна чүдүргөн бис.

Кызыл Кресттин болгаш Кызыл Чартык айнык совет нитилелдериниң ол айткан чүктөриң Суданның девискээрин тавартыр Конго Республикага чедирерин чөпшээрериниң Силерден бүзүрөл-биле дилеп тур бис.

Хундүтиң-биле профессор МИТЕРОВ Г. А., СССР-ниң Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай нитилелдериниң Завилелиниң куусомунуң даргазы.

Москва, 1961 чылдың январь 28.

Суданның Кызыл Чартык айнык президентизинге Г. А. Митеровтуң телеграммасы

Профессор Г. А. Митеров Суданның Кызыл Чартык айнык президентизи доктор Али Бедриге телеграмма чоруткаш, СССР-ниң Кызыл Крест болгаш Кызыл Чартык ай нитилелдериниң Завилелиниң куусомунуң Судан Республиканың премьер-министринге чоруткан дилезн кууседиринге деткич көргүзүрин ында дилезн.

(СЭТА).

Совет профэвилел төлээлериниң Берлинде чеде бергени

БЕРЛИН. (СЭТА). СССР-ниң профэвилелериниң ВПС-тиң даргазы В. В. Гришине баштап төлээлери январь 30-де Берлинде чеде берген. Хостуг немец профэвилелериниң каттыжышкынының бирги даргазы Г. Вэрке, ол каттыжышкынының удуртукчу ажылдакчылары, совет өлчүн чериниң харысалгалыг

ажылдакчылары төлээлери Чөп вокзалга утути алган. СССР-ниң профэвилелериниң төлээлери профэвилелериниң Бүтү-делей Федерациянының куусекчи комитетиниң февраль 2-де Берлин хөб-райга акыттынар 22-ти сессиязының ажылыңга киржир.

МАР-ның улустуң Улуг хуралының сессиясында

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). МАР-ның улустуң Улуг хуралының IV чымылазының ийги сессиязы январь 30-де Курүвения хөгжүм-шии театрында акыттыңган.

Мончам агентиледия динчазып турарың өзүгүр алдыга, сессияның түп айтырымында даразында айтырылгач кирген: 1961 чылда МАР-ның улус ажыл-агыйың хөгжүрериң планының дугайында илеткел. 1959 чылда хурүне бюджетиниң кууселетиниң болгаш 1961 чылда хурүне бюджетиниң дугайы база өске-да айтырылгач.

Улустуң Улуг хуралының даргазы депутат Л. Невз допчу чугаа-биле сессияны ажыткан. 1961 чылда МАР-ның улус ажыл-агыйың хөгжүрериң планының дугайында илеткелди МАР-ның Министрлер Чөвүлелиниң даргазының оралакчысы, Курүвения план комиссиязының даргазы Т. Рагча кылган. 1959 чылда күбөджеттин кууселетиниң болгаш 1961 чылда күбөджеттин дугайында илеткелди МАР-ның Сая министери депутат Б. Дугерсураң кылган. Сессия бодунуң ажылың үргүчүлөр турар.

Конго Республикага удур Бельгияның агрессиязын соксадыр

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). СССР-ниң КНО-да доктаамал төлөөлөчү В. А. Зорин Аймык чок чорук Чөвүлелиниң даргазына Конгода байдалга хамбарыштыр чагаа чоруткан. Конго Республикада байдал тайынга ынак-шылдыг күрүлелери шуптузуң дү-вүрүдүр турар, чүте дөргө ол бо-лутушкун чүте Африканың өвөс, хар-нын база бүтү делегейиң улустары-нын тайынмыңа болгаш аймык чок чорутууга дөрт кыжанышкы болур деп ол чагаада чугалаан. Конго Рес-публикада политиктиг байдалдың дүшкүрүлүг чорук-биле холбаштыр ыңдыг кыжаның улам күштөлиң тур-рар. Оң-биле кады ол чурттуң бүт-үлө намысашкынының кол-да үндениң Африканың амык күрүне-зинге удур бельгия агрессиязын үг-үчүлдөшкени болур турар.

Конгога хамарыштыр Бельгияның талазында агрессия үгүлдөшкөнү дугайында. Руанда-Урундиң девискээрин агрессия сорулгалага бельгия чазак ажыткан. оң-биле улустар аразының өргөлери үрөкчи-нин дугайында айтырып Аймык чок чорук Чөвүлели чүте ийи неде-ла мурунда чугалажың көргөн бол-гай. Аймык чок чорук Чөвүлелиге саяал-оңал солмушкунуңарыңда Бельгияның бо бүтүгө бургуулу иле-реттинген.

Дүрүм өзүгүр чазактын колдуңа турар элөөн каш конго хоорайлары бельгия колонизаторларының өсөлүгү чүте бөлбалаан чорук ол дугайың база херчилеш турар. Колонизатор-ларының ол кем-бургуулу үгүлдөш-күннериниң түнеленде Конгонуң тайбың чуртталгаларының аразында дына хей санныг кижилер база өл-гөн.

Конго Республиканың девискээ-ринге шаажылаадыг үгүлдөшкөнү-нери чорудары-биле даштыкы леги-

он дээр ыңдыг шериглери турту-зының демчелериң бельгия чазак ба-за ап чорудуп турар. Оң-биле хол-баштыр конго улуска чепсектиг хам-барышкыга киржери-биле «өки-ту-рмалар» чымырың түп черин Бельгияда тургускан болгаш ол өсөлүгү үеде ажылың улам албарт-кан. Чөбөнниң чалча шеригде бол-гаш Мобутууң чепсектиг дөөрбөл-лериңде чүрү-бүрү чөвүлелер болгаш сургакчылар болуп алган чоруп турар бодунуң ажылдакчыла-рының санын бельгия чазак Конгода улам көвүдөткөн.

Руанда-Урундиң Конго Респу-бликага удур ажыгыларың бодурабы-зың дугайында бельгия чазак тускай меделезн хирезинде-де, ол бодунуң шериглериңин чаз-чаа кезектериң, олар-биле кады парашютчу катты-жышкыныаың Руанда-Урундиң девискээринде дүвү-далаш-биле чо-руулу турар.

Айтылган фактылар болаш Конго Республиканың премьер-мини-стриңа хосталганың умур-дүрүм чөккө казының база Катангада шаа-ламы бельгия колоннадыг админи-страцияның холуңче ону шалтыкче-ни Конгода байдалы улам-на дү-шкүрүлүг бодурун, улустар аразың тайынмыңа болгаш аймык чок чо-руунга шыңгыг кыжанышкының улам күштөдиреш турар.

Бо бүтү чүдүлөр болза Конго Рес-публикага удур бельгия агрессияны соксадыр сорулга-биле Аймык чок чоруктуң Чөвүлелиниң талазында шиттириң демчелериң алырын негеш турар.

Бельгия агрессияның чаз үгүл-дөшкөнүн холбаштыр Конго Рес-публикада байдалың дугайында ай-тырыңы ооладдышкыны чокка чуг-галажың көрүңүң чугаа демчел-лериң алырын чагаада негеш.

Аймык чок чорук Чөвүлелин чыылдырарын чеди чурттар негеш

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Алды азия-африка чурттар болгаш Югославия Конгода өсөлүгү дүвүрээлиңг бо-лутушкунуңа чугалажың көрү-үр-биле Аймык чок чорук Чөвүлели чыылдырарын чөккө чаа негеш. Бо-лутушкун ол чуртта дүрүмүң болгаш көрүм-чүрүмүң тудар талазы-биле күженишкениңге, оң чурт девискээр талазы-биле бүрүн бүдүн

турарын камгалаарыңа шалтыткан, улустар аразында тайынга болгаш аймык чок чорукта кыжаның турар. Цейлонни, Гананың, Гвинеяны, Малини, Мароккону, КАР-ның бол-гаш Югославияны КНО-луң чанын-да доктаамал төлөөлөчүлериң Аймык чок чорук Чөвүлелиниң дар-газына чоруткан чагаадында ол не-гешени айтыкан.

Луан-Прабанче чоокшулап чеде берген

ПЕКИН. (СЭТА). Сынхуа агентиледия корреспондентизиниң Ханой-дан дыңатканы бола, Луостун хаан чазаның шериглери болгаш Патет-Лаоуң дайычкы кезектери Луан-Прабаның чөпн талазында турар Муонг-Хенни хостал алган. Уймончилерниң 40 солдаттары өдүрүк болгаш балылаттырган, 121 солдаттары тулуп алган, олар-нын аразында Мурун Вьетнамың 80 солдаттары бар болган. Хей санын боо-чөпсөкчи, өк-чөмөкчө бол-гаш өске-да шериг материалдарың хуунап алган. Муонг-Хенни хостана соонда Му-онг-Хенден 8 километр ырак турар

Фуи-Лай деп танымыл черинге турган уймончилерниң солдаттары чазак шериглериңе болгаш Патет-Лаоуң дайычкы кезектериңге дүжүп берген.

Улуг лейтенант Хеге командьы-кан уймончилерниң ротамы болгаш муруну-вьетнам шериглериң рота-мы Муонг-Хенни камгалып турган. Муруну-вьетнам ротаның соостыга таланд солдаттар бар турган. Тур-турган лейтенантының балыгында болза, муруну-вьетнам офицер майор Итвен-Линниң дукалдың өзүгүр ижон ротамың Муонг-Хенни рай-онунче парашюттар-биле октаан чүвө дөң.

ДИН РАСКЫНЫҢ МЕДЕГЛЕЛИ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентиледия Вашингтонда корреспондентизиниң дыңатканы өзүгүр алдыга, АКШ-тың президенти Кеннеди бола бир өвөс «национал өрге-ажыктар» негеш белгис, совет премьер-министр Н. С. Хрушев-биле белик дөңгөчө чөвү-лө хурал болбас дивейн турар дөң-дүн күрүне секретары Дин Раск меделезн. Кеннеди «өсөдөк дипло-матияны» чорудары болуп турар деп Раск база чугалаан.

өвөс учуражышкыга АКШ-тын президенти Кеннедиң бодадари Раск тайыбыралаан деп агентиледия корреспондентизи айтыкан.

Каттышкан Штаттарың даштыкы чурттарда өлчинерин болгаш бар тур-рар дипломаттың аргалары прези-дент он долугу-биле ажыктарың күчөп туралжык, «өске хевириниң чө-вүлө аруалдарың болбас дөңейн тур-рар» дөңдүн Раск оң ынай чуга-лаан.

Борреспондентизиниң өзүң өзүгүр алдыга, чазак өлчинери болгаш аңа дипломаттың аргаларың калбаа-биле ажыктарың орадажыр, ыңчалажык харылааларың, кады-дыр өске аргаларың бодурабыс системаны тургузарың күрөсейн тур-рар дөңдүн АКШ-тың күрүне сек-ретары база айтыкан.

Күрүне департаментиниң кор-респондентилер-биле албан өзүңүн

КЫЗЫЛ — АБАКАН

Кызылдың болгаш Абаканың башкы институттарының студентлериңиң спортчу учуражышкыны Абаканга спорттуң 6 хевиринге болуп эрткен.

Хоккей. Оңн чылыг демиселге эрткен болгаш кайы-даа команда 1-1 санын киргеш, чапсарлаан Оюнуң ийги чартында кызылчылар 3-ту кирген, а абаканчылар чүте чыгыс-биле ха-рылсаан. Биствя командавыс 6-уада тилделгени чедиң алза-да, даразында болган ийи учуражышкыга уттурганнар.

Кызыл институтунуң шымы-раачылары алза чогуур 6 сандан 4-ту алгаш, тилекчилер болганнар. О. Хеймер-оол Аба-канын шымыраачысы А. Ери-меови ийи улаштыр уткан, а Т. Чамзырай бирги разрагыч Стрелецкийни бир уткан, бир уттурган. Тамара Чат база-да

1 саны алган. Абаканын шы-мыраачысы А. Еримеов О. Хей-мер-оолга байыр чедиреш тур (устунде чурунта).

Баскетбол. Биствя урутлары-выс боттарының удуралжыкчыла-рың 70:32 саныг чыгы-биле ут-кан. Олар командаларының кү-жү барык-да дең турган, ыңчал-за-да абаканчылар өсөлүгү се-кундаларда атаа кылгаш, чыгыг чок отташкыны алып, 49:47 саныг тилделгени чедиң алган-нар. Шяк дөңдөриң дөөрбөчү-гөжениң чанында чыгыг демисел-диң үеи. (Ортунуна чурунта).

Маргылдааның ийги хүнүнде биствя конькичилеривис болгаш хлэкчыларывыс база тертигдөө-нер. Олардының 10 км-ге чары-жыңа Ю. Зыранов 39 мин. 48 секундда келгеш тилезн. Оңн эки А. Барков чүте 3 секунда ооладп келгеш, ийги чери ал-ган. Ушкү черде Ч. Эричеев. Урутларың 5 км-ге чарыжыңа В. Сиднева (Абакан) тилезн. 10 км черге олардының хаа-ташкыны. (Адаанда чурунта).

Биствя хол бөмбүкчүлериңис бөштайгы оюнуң 15:6 саныг уду-алган, оңн улаштыр 3 улай ут-турганнар. Оңн даразында Аба-канын политехниктиг техникуму-нун командазы-биле ойыаш 2:1 саныг тилделгени чедиң ал-ганнар.

Сөзү болгаш фотолары. В. УКОЛОВУУ.

Чурттуң шыдыраа чемпионатында (Он ийги салыг)

МОСКВА, январь 30. (СЭТА). Шы-дыраа чемпионатының 12-ти са-лымыңа гроссмейстер Болеслав-ский биле Смыслов, Полугаевский биле Тайманов, Федлер биле Борчой, Авербах биле Петросян олар учура-жышкыны олар салыштырарың ула-вааны дайым болган. Болеслав-ский—Смысловтуң, Полугаевский—Таймановтуң ойнарың доогулаан. Мастерлер Гурфель биле Лутиновтуң

учуражышкыны база дайым бол-ган. Украинаның чемпиону Штейн эки ойыаң. Ленинградтың мастери Черешкова удур каразы-биле ой-наш, ол нояң талазыңче актын ата-каларың оуту шалпысаан. 39-ку көште ийги алган. 12 салгының соонда украин мастер 7 саныг чо-вуп турар.

Мотоциклчилер сезонну ажыдып турар

МОСКВА, январь 29. (СЭТА). Бо хүнүнде В. И. Ленин аттыг Төп стадионун шолу эрес-елениң кижилериңиң чери болу берген. Мана беш хүнүң дүргүзүлде дош кырыңа мотоцикл чарыштырарыңың «өч күптүлериңиң» призин (шаньоны) чаалап алыр дөңгө маргылдаалар бо-лур. Москваның, Владивостоктуң болгаш Уфаның спортчулары ала-кыраштырарлар.

Маргылдааның бирги хүнүнде Уфаның спортсмени В. Ковстанянов кончук эки тунелди чедиң алган, ол буту-ле чарыштарга бир дугаарында көш турган.

Бөгүн Р. Богданов (Владивосток) өң өки тунелди чедиң алган. Ийи хүнүң тунелдериниң талазы-биле мурунда Л. Дробляк (Уфа) чорук турар, ол 24 саны алган.

МИХАИЛ ТАЛЬ МАРГЫЛДААНЫ ДООСКАН

ПРАГА, январь 29. (СЭТА). Деле-гей чемпиону гроссмейстер Михаил Таль биле 20 чөкөсөдөк амык шы-дыраачыларың аразыңа шыдыраа маргылдааны Прагада болуп эрткен. Бо маргылдааны радио дамчыштыр лачно эгелеш болгаш ам доогулаан. Доогулаан салгыларың Чехослова-кияның найысалдының улуг элде-каның бирөөзи—Лидерагаз тең-дүр салгылаан. Праганың болгаш чурттуң өскө-даа хоорайларының спорт нитилелдериниң төлөөлөчү-

лери делегей чемпионуң ийи-биле байырлааннар. Совет шымыраачыны оюну шы-дыраачыларың аразыңа чүс-чүс кижилер улуг сонургал-биле хайгараан-нар. М. Таль 20 хөте улуг чазасаан ойыаң, 11-ни уткан, 9 кижиле-биле хайыжынашкан.

Обласка АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн обласка шолуг хар чагыс, булуттагылап каап турар хүн болур. Хат кошпак. Агаарың температуразы: дагыг черлерге—15—20, ча-

гыс черлерге—25—30, а Кызыл-булуттагылап каап турар хүн болур. Хат кошпак. Агаарың температура-зы: дагыг черлерге—15—20, ча-

КИНОТЕАТЛАРГА

БӨГҮН «ВЛКСМ-НИН 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга): «Ноган тер»—11:30 шакта; «Эрги Чыкагода»—1:30, 3:30, 5:30, 7:30, 9:30 шактарда; биче залга: «№ 5 баскетболчу уругу»—4:30, 6:30, 8:30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: уругуларга программа—эртениң 10 шакта; «Олар бирги болганар»—11:15, 1:15, 3:15 шактарда; «Өскөң хай»—5:15, 7:15, 9:15 шактарда. «ВОСТОК»: «Олеся Довбуш»— 8:15, 5:15, 7:15, 9:15 шактарда.

„Санта Мария“ суднога холбаштыр

ПАРИЖ. (СЭТА). «Санта Ма-рия» пароход январь 29-та Бра-зилының Ресфи хоорайында 60 миля черге чоран болгаш америк шериг самолёттары ол суднону хайгаратп ушунуаң деп Франс Пресс агентиледия ды-ңаткан.

Ол суднону элөп алган порту-гал патриоттарың удуртуп чорудуп калпата Галвао Бразилия-ның дүжүрери-биле Бразилия-ның порттарының барээзинге чедер арганы январь 31-де алыр деп даштык информация агентиледия демчелезн. Ол хүн Бразилияның чаз сонугутурун президентиниң Куадрос бодунуң албан дүлөөлөзүн кууседиң кир-ришкен. Ол ук суднону португал өрге-чатыргалага березиниң дугайың меделезн. Салазарың өзү-чүрүкүңа удуралжыкчылар-нын амышкында хордалып турар удуртукчу генерал Дельгадо январь 31-ге чедир кайы-даа чуртка хамарышпас сүг девиск-ээринге экиндириң чорунар деп салгыдырған телеграмманы Гал-вазго чоруткан.

Бир өвөс португал болгаш өске-да шериг корабларың олар-ның чоран суднону тудуп алмы-рын орадажы бөөр болза «өдү-же туучур апаар» бис деп калпа-тан Галвао январь 29-та радио дамчыштыр меделезн. «Салазар-ның чатыргалыңың алдыга чурт-галымың орунга өлгөн дөң» деп ол чугалаан.

Шынап чүл бо, дээрчилер, Шыны хунап, хоруп боор бөө? Хаялаңган келер ойну Кара бажым дугалаа деп! Конча сүрген черик дараал, Чөпү өзүр хонуңу келген: Хосталганың суралг чалгыг Сөөлү шагын санай берди. Конгонуң хууда херээн Халгаарлаар деп сөмөзөн хей. Уаус бир үй негеш тур бис: «Лумумбадан холау өрөт». Салчак МОЛДУРГА.

«Санта Марияны» пассажир-лериңиң хей нурузу португал патриоттарың ол суднону элөп алганыга байыр чедиреш деп дыңаткышаан, Галвао пасса-жирлер эки байдалда чорутурун айтыкан.

ПАРИЖ. (СЭТА). Испанияда болгаш Португалияда политка талазы-биле хуртталганыңага келдерле көргүзөр дугайында негешени дөңгөчө чагааны Мон-девицеода чыгып ийги латин-америк конференцияның ка-питан Эриксе Галвао чоруткан.

Төрөөн чурттуң өрге-ажыкты-ры дөңгөчө кадыг-бергеге тавар-жып, кара бажыда хоруталда чыдар кижилериң хостары дөңгөчө конференцияның киржикчилери-ни кылдып турар күженишкени-нери чедишкениң болурун Галвао күтөөн.

Латин Америк чурттарында парламентагы, университет болгаш культура организацияла-рың төлөөлөп турар кижилер—конференцияның төлөөлери ол чагаада бут кырыңа туруп кел-ген, байыр чедиреш турган деп Франс Пресс агентиледия дыңат-кан.